

Anonym vokalmusik
från Västerås stift (ca 1600)

*Anonymous Choral Music
from the Diocese of Västerås
(c. 1600)*

Källkritisk utgåva av/Edition by Mattias Lundberg

Levande Musikarv och Kungl. Musikaliska akademien

Syftet med Levande Musikarv är att tillgängliggöra den dolda svenska musikskatten och göra den till en självklar del av dagens repertoar och forskning. Detta sker genom notutgåvor av musik som inte längre är skyddad av upphovsrätten, samt texter om tonsättarna och deras verk. Texterna publiceras i projektets databas på internet, liksom fritt nedladdningsbara notutgåvor. Huvudman är Kungl. Musikaliska akademien i samarbete med Musik- och teaterbiblioteket och Svensk Musik.

Kungl. Musikaliska akademien grundades 1771 av Gustav III med ändamålet att främja tonkonsten och musiklivet i Sverige. Numera är akademien en fristående institution som förenar tradition med ett aktivt engagemang i dagens och morgondagens musikliv.

Swedish Musical Heritage and The Royal Swedish Academy of Music

The purpose of Swedish Musical Heritage is to make accessible forgotten gems of Swedish music and make them a natural feature of the contemporary repertoire and musicology. This it does through editions of sheet music that is no longer protected by copyright, and texts about the composers and their works. This material is available in the project's online database, where the sheet music can be freely downloaded. The project is run under the auspices of the Royal Swedish Academy of Music in association with the Music and Theatre Library of Sweden and Svensk Musik.

The Royal Swedish Academy of Music was founded in 1771 by King Gustav III in order to promote the composition and performance of music in Sweden. Today, the academy is an autonomous institution that combines tradition with active engagement in the contemporary and future music scene.

www.levandemusikarv.se

Levande Musikarv/Swedish Musical Heritage
Kungl. Musikaliska akademien/The Royal Swedish Academy of Music
Utgåva nr 1-7/Edition No. 1-7
2012
Notbild/Score: Public domain. Texter/Texts: © Levande Musikarv

Huvudredaktör/Editor-in-chief: Anders Wiklund
Notgrafisk redaktör/Score layout editor: Anders Högstedt
Textredaktör/Text editor: Erik Wallrup

Levande Musikarv finansieras med medel från/Published with financial support from Kungl. Musikaliska akademien, Kungl. Vitterhetsakademien, Marcus och Amalia Wallenbergs Stiftelse, Statens Musikverk, Riksbankens Jubileumsfond, Svenska Litteratursällskapet i Finland och Kulturdepartementet.
Samarbetspartners/Partners: Musik- och teaterbiblioteket, Svensk Musik och Sveriges Radio.

Qui suos parentes hic pie vivens colit

Anonymus

Qui suos pa - ren - tes, qui suos pa - ren - tes hic pi - e vi - vens

Qui suos pa - ren - tes, qui suos pa - ren - tes hic pi - e vi - vens

6
co - lit, qui suos pa - ren - tes, qui suos pa - ren - tes, hic pi - e vi -

— co - lit, qui suos pa - ren - tes, hic pi - e vi - vens, pi e vi - vens

8
Qui suos pa - ren - tes, qui suos pa - ren - tes, hic pi - e, vi - vens co -

Qui suos pa - ren - tes, qui suos pa - ren - tes hic pi - e vi - vens

12
- vens co - lit. qui suos pa - ren - tes, qui suos pa - ren - tes hic pi - e

co - lit. qui suos pa - ren - tes hic pi - e

8
lit. qui suos pa - ren - tes qui suos pa - ren - tes hic pi - e

co - lit. Qui suos pa - ren - tes, qui suos pa - ren - tes hic pi - e

19

vi - vens, hic pi - e vi - vens hic pi - e vi - vens co - - - lit.

vi - vens, hic pi - e vi - vens, hic pi - e vi - vens co - lit.

8 vi - vens, hic pi - e vi - vens, — hic pi - e vi - vens co - lit.

vi - vens, hic pi - e vi - vens, hic pi - e vi - vens co - lit.

24

Hunc vi - ven - tem - que mor - tu - um - que, mor - tu - um - - - que

Hunc vi - ven - tem - que mor - tu - um, mor - tu - um - que - - -

8 Hunc vi - vens - tem - que mor - tu - um - que, mor - tu - um - que - - -

Hunc vi - ven - tem - que mor - tu - um - que - - -

30

hunc vi - ven - tem - que mor - tu - um - que a - mat De - us, a - mat De - us,

hunc vi - ven - tem - que mor - tu - um - que a - mat De - us, a - mat De - us,

8 hunc vi - ven - tem - que, mor - tu - um - que, a - mat De - us, a - mat De - us,

hunc vi - ven - tem - que mor - tu - um - que a - mat De - us, a - mat De - us,

37

hunc vi-ven-tem-que mor-tu-um-que a-mat De-us, a-mat De-us, hunc
 hunc vi-ven-tem-que mor-tu-um-que a-mat De-us, a-mat De-us, hunc
 hunc vi-ven-tem-que mor-tu-um-que a-mat De-us, a-mat De-us, hunc
 hunc vi-ven-tem-que mor-tu-um-que a-mat De-us, a-mat De-us, hunc

43

vi-ven-tem-que mor-tu-um-que a-mat De-us, hunc vi-ven-tem-que mor-tu-um-que
 vi-ven-tem-que mor-tu-um-que a-mat De-us, hunc vi-ven-tem-que mor-tu-um-que
 vi-ven-tem-que mor-tu-um-que a-mat De-us, hunc vi-ven-tem-que mor-tu-um-que
 vi-ven-tem-que mor-tu-um-que a-mat De-us, hunc vi-ven-tem-que mor-tu-um-que

49

a-mat De-us, hunc vi-ven-tem-que mor-tu-um-que a-mat De-us.
 a-mat De-us, hunc vi-ven-tem-que mor-tu-um-que a-mat De-us.
 a-mat De-us.
 a-mat De-us, hunc vi-ven-tem-que mor-tu-um-que a-mat De-us.

Kom helge ande herre god

Anonymus

Kom hel - ge and - e her - re god, be - sök vor hier - ta

Kom hel - ge and - e her - re god, be - sök vor hier - ta

8 Kom hel - ge and - e her - re god, be - sök vor hier - ta

Kom hel - ge and - e her - re godh, be - sök vor hier - ta

7

och giff oss modh. Lät oss få ti - na hel - ga nådh,

och giff oss modh. Lät oss få ti - na hel - ga nådh,

8 och giff oss modh. Lät oss få ti - na hel - ga nådh,

och giff oss modh. Lät oss få ti - na hel - ga nådh,

14

och war med oss j rådth och dådh i rådth och dådh.

och war med oss j rådth och dådh, i rådth och dådh.

8 och war med oss j rådth och dådh, i rådth och dådh.

och war med oss j rådth och dådh i rådth och dådh.

Kompt her ir lieben brüderlein

Anonymus

Kompt her ir lie-ben brü - der - lein, geht mit uns in die schul hin -
Do wird ir ler - nen nütz - lich lehr, da durchs ir krie - get günst und

Kompt her ir lie-ben brü - der - lein, geht mit uns in die schul hin -
Do wird ir ler - nen nütz - lich lehr, da durchs ir krie - get günst und

Kompt her ir lie-ben brü - der - lein, geht mit uns in die schul hin -
Do wird ir ler - nen nütz - lich lehr, da durchs ir krie - get günst und

Kompt her ir lie-ben brü - der - lein, geht mit uns in die schul hin -
Do wird ir ler - nen nütz - lich lehr, da durchs ir krie - get günst und

6

ein, wie and' - re from - me kna - ben. Und ach - tet nicht was die mehr spricht,
ehr, wird got - tes se - gen ha - ben.

ein, wie and' - re from - me kna - ben. Und ach - tet nicht was die mehr spricht,
ehr, wird got - tes se - gen ha - ben.

ein, wie and' - re from - me kna - ben. Und ach - tet nicht was die mehr spricht,
ehr, wird got - tes se - gen ha - ben.

ein, wie and' - re from - me kna - ben. Und ach - tet nicht was die mehr spricht,
ehr, wird got - tes se - gen ha - ben.

12

das man nichts thu', den spar und fruh' in der schul umb - her strei - chen.

das man nichts thu' den spat und fru' in der schul umb her strei - chen.

das man nichts thu' den spat und fru' in der schul umb her strei - - - - - chen.

das man nichts thu', den spat und fru' in der schul umb her strei - chen.

Sinite parvulos ad me

Anonymus

Si - ni - te, si - ni - te par - vu - los

Si - ni - te,

Si - ni - te si - ni - te par - vu - los

7
ad me ve - ni - re, par - vu - los ad me ve - ni - re, si -

si - ni - te, par - vu - los ad mi ve - ni - re,

8
ad me ve - ni - re, par - vu - los ad mi ve - ni - re,

13
- ni - te si - ni - te par - vu - los ad

si - ni - te

8
si - ni - te si - ni - te par - vu - los ad

19
me, si - ni - te par - vu - los ad me,

si - ni - te si - ni - te

8
me, si - ni - te par - vu - los ad me,

24

si - ni - te par - vu - los ad me,

si - ni - te par - vu - - - los ad

si - ni - te par - - - vu - los ad

29

sic di - - - cit, sic di - cit Do - mi - nus, sic di -

me, sic di - - - cit, sic di - cit Do - mi - nus, sic

me, sic di - - - cit sic di - cit Do - mi - nus,

35

- - - cit, sic di - cit Do - mi - nus, sic di - cit Do - mi -

di - - - cit, sic di - cit Do - mi - nus, sic di - cit Do - mi -

sic di - - - cit, sic di - cit Do - mi - nus, sic di - cit Do - mi -

41

nus, ta - li - um est reg - num cae - - - lo - rum,

nus, ta - li - um est reg - num cae - lo - rum,

nus, ta - li - um est reg - num cae - - - lo - rum, ta -

47

ta - li - um est reg - num cae - lo - rum.

ta - li - um est reg - num cae - lo - rum, cae - lo - rum.

- li - um est reg - num cae - - - lo - rum, cae - lo - rum.

Mit hop och tröst

Anonymus

Mit hop och tröst och al til - lidt til gud står med stor tryg -

Mit hop och tröst och al til - lidt til gud står med stor tryg -

Mit hop och tröst och al til - lidt til gud står med stor tryg -

Mit hop och tröst och al till - lidt til gud står med stor tryg -

6

ge, her - ren är tro - fast mild och blid på hans ord wil jag byg -

ge, her - ren är tro - fast mild och blid på hans ord wil jag byg -

ge, her - ren är tro - fast mild och blid på hans ord wil jag byg -

ge, her - ren är tro - fast mild och blid på hans ord wil jag byg -

12

ge. At han sin son aff hög - sta tron för mig lät

ge. At han sin son aff hög - sta tron för mig lät kor -

8 ge. At han sin son aff hög - sta tron för mig lät kor -

ge. At han sin son aff hög - sta tron för mig lät kor -

17

kor - set bä - ra och med sin död aff al - skiöns nöd

set bä - ra och med sin död aff al - skiöns nöd

8 - - set bä - ra och med sin död aff al - skiöns nöd

- set bä - ra och med sin död aff al - skiöns nöd

23

mig för til ev - - mig - vig är - he.

mig för til ev - - - - vig är - he.

8 mig för til ev - - - - vig är - he.

mig för til e - - - - vig är - he.

O, gud tin godheet tacke wi

Anonymus

1. O, gud tin god - heet tack - - - e wi
2. Så som hast tu spi - sat har lif, -

1. O, gud tin god - heet tack - - - wi
2. Så som hast tu spi - sat har lif, -

1. O, gud tin god - heet tack - - - e wi
2. Så som hast tu spi - sat har lif, -

1. O, gud tin god - heet tack - - - e wi
2. Så som hast tu spi - sat har lif, -

7

ge - nom chri - stum vår her - - - ra,
med ten le - kam - lig fö - - - do,

ge - nom chri - stum vår her - ra,
med ten le - kam - lig fö - do,

ge - nom chri - stum vår her - - - ra,
med ten le - kam - lig fö - - - do,

ge - nom chri - stum vår her - - - ra,
med ten le - kam - lig fö - - - do,

13

för tin wäl - gier - ning rund och blid, med
så spi - sa vår siel tit ord al - tid, at

för tin wäl - gier - ning rund och blid, med
så spi - sa vår siel tit ord al - tid, at

för tin wäl - gier - ning rund och blid, med
så spi - sa vår siel tit ord al - tid, at

för tin wäl - gier - ning rund och blid, med
så spi - sa vår siel tit ord al - tid, at

20

hwil - ka tu mig be - wa - ra, att thet som lifff och
 hon ej svel - ter til döds, ty tit ord hen - ne

hwil - ka tu mig be - wa - ra, att thet som lifff och
 hon ej svel - ter til döds, ty tit ord hen - ne

hwil - ka tu mig be - wa - ra, att thet som lifff och
 hon ej svel - ter til döds, ty tit ord hen - ne

hwil - ka tu mig be - wa - ra, att thet som lifff och
 hon ej svel - ter til döds, ty tit ord hen - ne

27

leff - nat har, att tig sin föd' och nöd - torft får: tig ske loff, pris -
 mät - ta kan och fö - ra til vårt fä - dern's - land: vår hög - sta tröst

leff - nat har, att tig sin föd' och nöd - torft får: tig ske loff, pris -
 mät - ta kan och fö - ra til vårt fä - dern's - land: vår hög - sta tröst

leff - nat har, att tig sin föd' och nöd - torft får: tig ske loff, pris -
 mät - ta kan och fö - ra til vårt fä - dern's - land: vår hög - sta tröst

leff - nat har, att tig sin föd' och nöd - torft får: tig ske loff, pris -
 mät - ta kan och fö - ra til vårt fä - dern's - land: vår hög - sta tröst

32

— och ähr - e, loff, pris och ähr - e.
 — och gläd - ie, tröst och gläd - ie.

— och ähr - e, loff, pris och ähr - e.
 — och gläd - ie, tröst och gläd - ie.

— och ähr - e, loff, pris och ähr - e.
 — och gläd - ie, tröst och gläd - ie.

— och ähr - e, loff, pris och ähr - e.
 — och gläd - ie, tröst och gläd - ie.

Felices nimium

Anonymus

Fe - li - ces ni - mi - um qui -
Tec - ta do - mus pos -

Fe - li - ces ni - mi - um qui -
Tec - ta do - mus pos -

Fe - li - ces ni - mi - um qui -
Tec - ta do - mus pos -

Fe - li - ces ni - mi - um qui -
Tec - ta do - mus pos -

6

bus ob - ti - git is - ta vo - lup - tas Si
sint ut col - lu - is - se tu - ae

bus ob - ti - git is - ta vo - lup - tas Si
sint ut col - lu - is - se tu - ae

bus ob - ti - git is - ta vo - lup - tas Si
sint ut col - lu - is - se tu - ae

bus ob - ti - git is - ta vo - lup - tas Si
sint ut col - lu - is - se tu - ae

11

ti - bi per - pe - tu - as iu - cun - do car - mi -

ti - bi per - pe - tu - as iu - cun - do car - mi -

8 ti - bi per - pe - tu - a iu - cun - do car - mi -

ti - bi per - pe - tu - a iu - cun - do car -

18

- ne gra - tes ac re - so - nan - tis lau - dis

ne gra - tes ac re - so - nan - tis la - - -

8 - ne gra - tes ac re - so - nan - tis lau - dis

mi - ne gra - tes ac re - so - nan - tis lau - dis

24

- per - pe - tu - a tem - pla tu - as.

dis per - pe - tu - a tem - - - pla tu - as.

8 - per - pe - tu - a tem - - - pla tu - as.

- per - pe - tu - a tem - - - pla tu - as.

Anonym vokalmusik från Västerås stift (ca 1600)

De sju vokalverken i denna utgåva är tagna från källan Molér 71(2d) i Västerås stiftsbibliotek (numera en del av Västerås stadsbibliotek, med RISM-signum: S-V). Källan består av en uppsättning om fyra stämböcker sammanställda vid Västerås domkyrka och stiftsskola runt sekelskiftet 1600, och använda där under hela första halvan av 1600-talet. De mer än 120 verken i handskriften omfattar alla huvudsakliga musikaliska genrer och idiom i bruk vid en luthersk latinskola och domkyrka vid denna tidpunkt, inklusive motetter på latin, koralsättningar på svenska och tyska, stycken med fast liturgisk funktion, tillfällighetsmusik, liksom sånger behandlande specifika aspekter av det dagliga livet vid skolan och de ungas fostran. De anonyma verk som här föreligger i utgåva är alla, såvitt känt, unika för denna källa. Tre av dem representerar en grupp satser som utgör den äldsta kända flerstämmigheten på svenska språket. Verken har således en speciell historisk betydelse för Sverige, men de illustrerar samtidigt en standard för musikalisk skolning och praxis som var likvärdig i lutherska gymnasier över hela Nordeuropa.

Qui suos parentes

Detta verk öppnar med tät parvis imitation mellan stämmorna, men är annars huvudsakligen homorytmiskt. Texten av en oidentifierad poet behandlar respekt för äldre generationer: ”Den som här i livet fromt vördar sina föräldrar, den älskar Gud i livet och döden”. (Alla översättningar ur sångtexter till svenska är av undertecknad.)

Kom helge Ande Herre god

En fyrstämmig sättning av en svensk översättning av ”Veni creator spiritus”, en officiehymn för pingsttiden (denna bör ej förväxlas med ”Kom helge Ande Herre Gud” vilken är en översättning av sekvensen ”Veni Sancte Spiritus”, även denna för pingsttiden). Översättningen förekommer i trycket *Swenske songer* från 1536, året då den svenska kyrkan definitivt bröt med Rom. Den förefaller inte vara gjord direkt från hymnen, utan via Martin Luthers tyska översättning ”Komm Gott Schöpfer heiliger Geist”. Förutom vid pingstliturgin föreskrevs denna text även vid vigselliturgier i flera svenska liturgiska ordningar under 1600-talet.

Kompt hier ir lieben Brüderlein

Detta verk hör till ett lager av källan som innehåller musik med anknytning till gymnasie miljön, synbarligen riktad mot innevarande och före detta studenter, och avsedd för ostiatim-sång utanför skolan och kyrkan. Det är en rekryteringssång av en typ som påträffas i ett mindre antal liknande exempel på andra håll i Europa (med den latinska skolhymnen ”Vos ad se pueri” av Philipp Melanchthon som typmodell). Den är satt för fyra höga stämmor och som sådan säkerligen avsedd för framförande av gossarna själva, utan de lägre rösterna av skolans lärare, vilka annars vanligen sjöng understämmorna i den liturgiska musiken. Texten ger en inblick i den samtida synen på djäknarna, och bjuder ett löfte om framtida fördelar för studenten samtidigt som den är ett försvar av institutionen: ”Kom här små bröder, följ oss till skolan som de andra fromma gos-

sarna; då ska ni få lära nyttig lära, varigenom ni kan vinna välgång och ära, och få Guds välsignelse; och fäst er inte vid vad som sägs, att man i skolan inte gör annat än att stryka omkring bittida och sent.”

Sinite parvulos ad me

Denna trestämmiga imiterande sats, återigen för höga röster, anknyter ämnesmässigt till de ovan nämnda rekryteringssångerna vid skolorna, i egenskap av en specifik tolkningsparafra av Markus 10:14 (”Låt barnen komma till mig; så säger Herren; ty himmelriket tillhör sådana som de”). Den tillhör också samma lager av källan som ”Kompt hier ir lieben Brüderlein” och ”Vos ad se pueri”. Den högsta stämmans tessitura är osedvanligt hög, men stycket kan naturligtvis framföras vid en lägre tonhöjd för att bättre passa en modern ensemble av vuxna röster.

Mit hopp och tröst

Denna text förefaller vara en svensk anpassning av den tyska koralen ”Mein Hoffnung Trust und zuversicht”, möjligen via den danska översättningen ”Mit Haab oc Trøst oc all Tillid” i Hans Thomissøns danska psalmbok från 1569. Ett ovanligt drag i förhållande till andra koralättningar av denna typ är att understämmorna överlappar de fraser som är tydligt separerade i överstämman (förutom i den korta passagen i tretakt, som är strikt homorytmisk). Trots att melodin inte återfinns i någon psalmbok från 1500- eller 1600-talen måste den ha varit vitt spridd, eftersom tillfällespoeten Lars Wivallius (1605–1669) år 1632 anger den som melodihänvisning till en text (”sjunges såsom den svenska Mit hop och tröst”).

O Gud din godheet tacke vi

Detta är en svensk översättning av 1500-talsskoralen ”Herr Gott, wir bitten deine Güt”. Melodin finns bevarad i handskrifter till både svenska och finska översättningar under 1500-talet och det tidiga 1600-talet. Den här sättningen har cantus firmus i tenorstämman, med viss ornamentering vid kadensbildningarna.

Felices nimium

Denna text är en psaltarparafra av den lutherske poeten Helios Eobanus Hessus (1488–1540): ”Alltför lyckliga är de som vederfarits denna ljuvlighet, att de får bo under taken på ditt hus; de sjunger ständiga tacksägelse i angenäma sånger, sjunger ditt lov i dina tempel” (parafra på Psaltaren 82, enligt den masoretiska numreringen). Stilistiskt anknyter satsen till 1500-talets tenor-lied, och ger exempel på en del säregen stämföring, exempelvis i takterna 14–16.

Källkritisk kommentar

Källans notvärden har halverats i utgåvan för att underlätta läsbarheten. Alla delade och sammanbundna notvärden är resultat av de av utgivaren införda taktstrecken. Taktstrecken ska inte ses som vägledande för metrisk och prosodisk betoning. Alla verk i utgåvan är märkta och noterade i enlighet med tempus imperfectum alla breve (♩), även de stycken som i editionen är noterade i tredelad takt (specifika undantag anges i den kritiska apparaten). Alla taktartsförändringar inom satserna är införda av utgivaren (specifika undantag anges i den kritiska apparaten). Ligaturer indikeras i utgåvan genom en klammer över den notgrupp som ingår i ligaturen.

Sångtexten i källan är i enlighet med vid tidpunkten gällande konventioner inte specifikt inpassad under noterna. Textunderlaget i utgåvan har realiserats i enlighet med noternas syllabiska struktur, tonhöjdsupprepningar och ligaturer. Texterna har inte moderniserats, men anpassats internt i förhållande till den stämbok som inom varje enskilt verk har den fullständigaste läsarten och den mest konsekventa ortografin (i vissa satser saknas text helt i en eller flera stämmor). Elisioner, ligaturer, kontraktioner och förkortningar i de latinska texterna har lästs ut.

I den kritiska apparaten benämns stämmorna efter inskriptioner på stämböckernas omslag: ”discantus”, ”altus”, ”tenor” och ”bassus”.

Tillämpningen av *musica ficta* indikeras i utgåvan av hakparenteser kring alla tillfälliga förtecken som infogats av utgivaren. De grundregler som efterföljts är undvikandet av tritonuserintervall, både som språng samt som samtidigt klingande intervall, samt subsemitonium modi-regeln vid kadensbildningar. Påminnelseförtecken har infogats inom parenteser i de fall en återställd ton föregås av en kromatisk förändring på samma tonhöjd. Alla återställningstecken för tonen b är korsförtecken i källan.

© *Mattias Lundberg*, Levande Musikarv

	Stämma	Takt	Kommentar
Qui suos parentes	discantus	3	tredje tonen helnot i källan
Kom helge Ande Herre god	discantus	8	fjärde tonen <i>f</i> i källan
	discantus	14	andra tonen saknas i källan
Mit hopp och tröst	alla stämmor utom bassus	1	källan har punkterad helnot-halvnot med här angivna tonhöjder
	alla stämmor	19–23	alla stämmor skrivna i svart mensuralnotation, tredelad takt angiven med ”3” och återställd av <i>tempus imperfectum alla breve</i>
	discantus	23	tonen saknas i källan
	discantus	27	andra tonen halvnot i källan
O Gud din godheet tacke vi	altus	17	första tonen <i>e</i> i källan
	tenor	35	sjunde tonen <i>c</i> i källan (överbunden till takt 36)
	bassus	35	fjärde tonen <i>g</i> i källan
Felices nimium	altus	11	tonen <i>e</i> i källan
	altus	21	pausen saknas i källan

Anonymous Choral Music from the Diocese of Västerås (c. 1600)

The seven choral works in this edition are taken from the source Molér 71(2d) in the diocesan library of Västerås (currently a department of Västerås stadsbibliotek, with the RISM-signum: S-V). The source consists of a set of four partbooks compiled at the cathedral and diocesan school of Västerås at the turn of the 16th and 17th centuries, and used there throughout the first half of the 17th century. The over 120 works in this manuscript embrace all the chief idioms of music cultivated at a Lutheran school and cathedral of that time, including Latin motets, chorale settings in Swedish and German, standard liturgical items and occasional music, as well as songs treating specific topics in the scholarly life of the young. The anonymous works edited here are all, so far as is known at present, unique to this source. Three of them represent a group of works constituting the earliest known polyphony in the Swedish language. While the works therefore have a special Swedish historical significance, they at the same time testify to a standard of musical education and practice that was fairly uniform in Lutheran gymnasia all over northern Europe.

Qui suos parentes

This work opens with close paired imitation, but is otherwise mainly homorhythmic. The text, by an unidentified poet, treats the topic of respecting one's elders: 'He who in his life piously reveres his parents, he is loved by God both in life and in death'.

Kom helge Ande Herre god

A four-part setting of a Swedish translation of 'Veni creator spiritus', an Office hymn for the season of Pentecost (not to be confused with 'Kom helge Ande Herre Gud', which is a translation of the sequence 'Veni Sancte Spiritus', likewise for Pentecost). The translation appears in the print *Swenske songer* of 1536, the same year that marked the definitive break between the Swedish Church and Rome. It appears to have been prepared not directly from the hymn but via Martin Luther's German translation 'Komm Gott Schöpfer heiliger Geist'. In addition to its function at Pentecost, this item was prescribed for wedding liturgies in Swedish Church orders throughout the seventeenth century.

Kompt hier ir lieben Brüderlein

This work belongs to a layer of the source that contains music connected with the milieu of the gymnasium, seemingly directed at existing and prospective students, and with ostiatim singing outside the school and church. It is a recruitment song of a type found in a small number of similar instances elsewhere in Europe (taking a Latin school hymn by Philipp Melanchthon, 'Vos ad se pueri', as its topical model). A setting for four high voices, it is certainly intended to be sung by the schoolboys alone without the participation of the deeper voices of the masters at the school, who otherwise commonly sang the lower parts in music for liturgical use. The text offers an interesting insight into the reputation of

school students at this point in time, and functions both as a promise of future prosperity for the pupils and as a defence of the institution: ‘Come here, dear little brothers, join us in the school like the other pious boys; then you will acquire useful learning, by which means you will gain prosperity and glory and have the blessing of God; and do not heed what others say: that one does nothing in school but wander about from dawn till dusk.’

Sinite parvulos ad me

This three-part work in imitative texture, once again for high voices, relates topically to the above-mentioned type of recruitment school song, being a particular paraphrase-interpretation of a passage from Mark 10:14 (‘Suffer the little children to come unto me; thus says the Lord; for of such is the kingdom of God’), and also belongs to the same source layer as ‘Kompt hier ir lieben Brüderlein’ and ‘Vos ad se pueri’. The tessitura of the uppermost part is unusually high, but the work may of course be performed at lower pitch in order to suit a modern ensemble of adult voices.

Mit hopp och tröst

This text appears to be a Swedish adaptation of the German chorale ‘Mein’ Hoffnung, Trost und Zuversicht’, possibly via the Danish translation ‘Mit Haab oc Trøst oc all Tillid’ in Hans Thomissøn’s Danish hymnal of 1569. Untypically for chorale settings of this type, the lower parts dovetail the phrases that are clearly separated in the highest part (except in the brief passage in triple time, which is strictly homorhythmic). Although it never appeared in any Swedish hymnal in the 16th or 17th centuries, the melody must have been widely known, since the poet Lars Wivallius (1605–1669) refers to it in a cantata instruction in 1632 (‘to be sung as the Swedish “Mit hop och tröst”’).

O Gud din godheet tacke vi

This is a Swedish translation of the 16th-century chorale text ‘Herr Gott, wir bitten deine Güt’. The melody is preserved with both Swedish and Finnish translated texts in 16th- and early 17th-century manuscripts. In this setting the cantus firmus lies in the tenor part, with some ornamentation at the cadences.

Felices nimium

This text is a Psalm paraphrase by the Lutheran poet Helios Eobanus Hessus (1488–1540): ‘All too happy are those who have been granted such bliss, that they may live under the roofs of your house. They give constant thanks with delightful songs; they sing your praise in your temples’ (paraphrasing Ps. 82 according to the Masoretic numbering). The setting conforms stylistically to the idiom of the 16th-century Tenor-lied, and contains some passages with unconventional part-writing, for example in bars 14–16.

Critical Commentary

Original note values have been halved in the edition, in order to facilitate legibility. All splitting of note values into several tied notes are consequences of the editorially added bar lines. The bar lines should not be interpreted as a guide for metric and prosodic stress. All of the works are marked and notated according to *tempus imperfectum alla breve* (♩), also those passages which in the edition are given in triple time (unless stated otherwise in the critical report). All changes in meter within the works are editorial additions (unless stated otherwise in the critical report). Ligatures are showed in the edition by brackets enclosing the notes forming the ligature group.

The vocal text of the source is, in keeping with common practice during the period in question, not specifically aligned to the music notation. The text underlay of the edition has been realized according to the syllabic structure of the notation and guided by pitch repetition and ligatures. The texts have not been modernized, but standardized internally to conform to that part book which in the case of each particular work has the most complete reading and consistent orthography (in some instances, texts are missing entirely in one or more parts). Elisions, ligatures, contractions and abbreviations in the Latin texts have been expanded. In the critical report, the parts are referred to according to the designation inscribed on the part book covers: ‘discantus’, ‘altus’, ‘tenor’ and ‘bassus’, respectively.

The application of *musica ficta* is indicated in the edition by square brackets enclosing all accidentals added by the editor. The principal rules followed are the avoidance of the tritone both within voices (leaps) and between voices (simultaneous intervals), and the subsemitonium modi rule at cadential formulas. Cautionary accidentals have been given in parentheses in instances where the pitch in question is preceded by a chromatic inflexion of the same pitch. All natural signs relating to the pitch of b are sharp signs in the source.

© *Mattias Lundberg*, Levande Musikarv

	Part	Bar	Comment
Qui suos parentes	discantus	35	third note is semibreve in source
Kom helge Ande Herre god	discantus	8	fourth note is <i>f</i> in source
	discantus	14	second note is missing in source
Mit hopp och tröst	all parts except bassus	1	source has dotted semibreve-minim with the given pitches
	all parts	19–23	all parts given in black mensural notation, triple meter marked by '3' and cancelled by <i>tempus imperfectum alla breve</i>
	discantus	23	note is missing in source
	discantus	27	second note is minim in source
O Gud din godheet tacke vi	altus	17	first note is <i>e</i> in source
	tenor	35	seventh note is <i>c</i> in source (tied to bar 36)
	bassus	35	fourth note is <i>g</i> in source
Felices nimium	altus	11	note is <i>e</i> in source
	altus	21	rest is missing in source